

Особистість і суспільство: психосоціальні виміри ковітальної взаємодії :
О 75 матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції,
(м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 30 квітня
2025 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2025. 421 с.

Збірник укладено на основі матеріалів доповідей учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистість і суспільство: психосоціальні виміри ковітальної взаємодії». До збірника увійшли статті й тези доповідей з актуальних питань соціономічного спрямування, котрі критеріально диференційовано на чотири тематичних напрями: 1) життєві обставини як детермінанта поведінки і розвитку особистості; 2) стратегії і тактики відповідального вибору соціально-рольової позиції особистості; 3) психосоціальні інваріанти поведінки особистості в різних життєвих обставинах; 4) центри самоусвідомлення громадянського суспільства та особистості в сучасних українських реаліях; 5) соціально-психологічні ознаки та умови виявлення внутрішніх ворогів українства.

Збірник стане у нагоді науковим, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, докторантам, аспірантам, студентам, психологам, педагогам, соціальним працівникам, правозахисникам, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, іншим особам, яких цікавлять актуальні проблеми соціально-гуманітарної сфери й ефективні способи їх вирішення.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Організаційний комітет не завжди поділяє думки учасників конференції.

Усі права захищені. За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

17. Чопик Т. Особливості психічного та особистісного розвитку дітей-сиріт ..	59
18. Погорицький О. Розвиток емоційного інтелекту як чинник оптимізації копінг-стратегії та зміцнення психологічної стійкості.....	62
19. Козяр А., Озімко А. Основні наукові підходи до дослідження міжособистісної взаємодії	65
20. Пашинська В. Складові формування та розвитку стресостійкості та резильєнтності	70
21. Кукурудза О. Вплив дитячих травм на психодуховний розвиток особистості.....	72
22. Баумкетнер Н. Соціальна адаптація осіб з інвалідністю: фактори впливу та можливості розвитку	75
23. Ковальчук Д. Адаптація вимушених переселенців в нових громадах: соціально-психологічний аспект.....	79
24. Собчук С. Інтеграція соціальних послуг для людей похилого віку	83
25. Лісович А. Безробіття як фактор деструктивного впливу на особистість...	87

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА 2 **«СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИБОРУ** **СОЦІАЛЬНО-РОЛЬОВОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ»**

1. Гірняк А. Н., Бурак Т. Психолого-педагогічні передумови готовності старшокласників із особливими освітніми потребами до навчання у ЗВО....	91
2. Богдан Ж. Комунікативна гнучкість як компонент soft skills майбутніх фахівців у контексті психосоціальної ковітальної взаємодії	96
3. Гірняк Г., Олійник В. Соціальні та психологічні проблеми одиноких людей похилого віку як предмет соціальної роботи.....	98
4. Бугерко Я., Дишлюк М. Готовність до ухвалення рішень як важливий аспект професійної самореалізації особистості.....	102
5. Крупник З., Андрусишин В. Соціальна відповідальність у контексті особистісного розвитку та професійної підготовки майбутнього соціального працівника	106
6. Світлична Н., Бойко Ю. Толерантність як професійно значуща риса психолога в умовах сучасного соціокультурного простору	108
7. Lazaruk A. Improving the educational and professional training of future psychologists in the light of the theory of post non-classical rationality	110
8. Сулява О. Психолого-педагогічні умови створення позитивного освітнього клімату в початковій школі.....	115
9. Кузьминська Д. Креативність особистості здобувача вищої освіти як джерело психоекзистенційної вітальності.....	120

Жанна Богдан

*кандидатка психологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри психології і соціології,*

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

КОМУНІКАТИВНА ГНУЧКІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ КОВІТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

В умовах соціальних трансформацій, зумовлених війною, невизначеністю майбутнього та гіперінформаційним середовищем, особливої актуальності набуває розвиток таких особистісних характеристик, які забезпечують ефективну взаємодію, адаптивність і соціальну відповідальність. Однією з ключових таких характеристик виступає комунікативна гнучкість – здатність особистості швидко та доречно адаптуватися до нових соціальних ролей і змін у міжособистісній комунікації, забезпечуючи ковітальну (кооперативно-вітальну) взаємодію. Дослідження різниць у розвитку цієї якості у здобувачів різних спеціальностей дозволяє зрозуміти, як професійна спрямованість впливає на психосоціальні ресурси особистості.

Комунікативні навички як відображення професійної спрямованості. У ході емпіричного дослідження було встановлено, що студенти спеціальності «Психологія» демонструють найвищі показники комунікативних здатностей ($16,08 \pm 1,68$), легкості в спілкуванні ($38,12 \pm 4,16$) та комунікативної компетентності ($37,76 \pm 3,68$). Натомість у студентів технічних спеціальностей ці показники були найнижчими відповідно $6,90 \pm 4,36$; $24,00 \pm 4,71$; $25,64 \pm 5,61$. Це свідчить про те, що професійні напрями, орієнтовані на міжособистісну взаємодію (типу «людина–людина»), мають вищий потенціал розвитку комунікативної гнучкості як інтегративної якості [1, с. 143].

Соціальний інтелект як механізм передбачення і розуміння поведінки інших. Розвинений соціальний інтелект у майбутніх психологів (від 9,32 до 11,20 балів за субтестами) дозволяє їм не лише краще розуміти логіку поведінки інших людей, але й ефективно адаптуватися до нових міжособистісних контекстів. Це дає змогу будувати гнучкі, але цілеспрямовані стратегії взаємодії, що є базою для відповідального вибору соціально-рольової позиції [1, с. 146].

Командотворення та організаторські якості як складники ковітальної взаємодії. Психологи виявили високі результати у сфері командотворення ($87,88 \pm 16,67$) та організаторських здібностей ($15,32 \pm 1,72$), тоді як представники технічних спеціальностей і політологи – суттєво нижчі ($44,09 \pm 5,02$; $7,66 \pm 2,33$).

Це пояснюється професійною підготовкою, яка включає групову динаміку, фасилітацію, розвиток лідерських якостей, що безпосередньо пов'язано з умінням організовувати колективну діяльність на засадах взаємоповаги та співробітництва. [1, с. 149].

Навички самопрезентації як соціально-психологічний ресурс адаптації. Психологи продемонстрували високий рівень самомоніторингу ($105,64 \pm 13,78$) та навичок самопрезентації ($33,32 \pm 3,30$), що значно перевищує показники технічних спеціальностей ($39,81 \pm 6,36$; $24,18 \pm 6,66$). Це свідчить про здатність до саморегуляції у соціальних ситуаціях, що підвищує ефективність комунікації, дозволяє досягати кращого розуміння з іншими людьми, знижує ризик конфліктів [1, с. 151].

Отримані дані узгоджуються з концепцією розвитку soft skills як інтегративних характеристик особистості, що забезпечують ефективність у соціальних ролях, адаптацію до динамічних умов, емоційну стійкість і комунікативну компетентність [2; 3]. Особливе значення мають результати, які вказують на комплексну взаємодію когнітивних (соціальний інтелект), емоційних (емпатія, самоконтроль) та поведінкових (командна робота, самопрезентація) складових комунікативної гнучкості [4].

Таким чином, комунікативна гнучкість виступає критично важливою детермінантою когнітивної взаємодії особистості в сучасному суспільстві та є одним із ключових компонентів системи soft skills. Її рівень зумовлюється не лише індивідуальними психологічними характеристиками, а й професійною ідентичністю, типом освітньої підготовки та ціннісною орієнтацією особистості на взаємодію.

У структурі soft skills комунікативна гнучкість виконує системотвірну функцію, забезпечуючи інтеграцію емоційного інтелекту, здатності до міжособистісного діалогу, толерантності та стратегічного мислення в контексті соціальної взаємодії. Її розвиток сприяє формуванню навичок ефективного, гнучкого, відповідального спілкування, що є основою соціальної згуртованості, громадянської активності та психологічної безпеки суспільства в умовах кризових змін.

Відтак, орієнтація освітнього процесу на розвиток соціально-комунікативних soft skills є не лише вимогою сучасного ринку праці, а й стратегічною умовою формування особистості, здатної до конструктивного співіснування в поліконфліктному соціумі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан Ж. Б. Психологія soft skills майбутнього фахівця: монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. 215 с.
2. Гірняк А. Н. Психологія модульно-розвивальної взаємодії : монографія. Тернопіль : Університетська думка, 2020. 376 с.

3. Шандрук С. С. Психологія професійного становлення особистості: методологія, теорія, практика : монографія. Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2021. 320 с.

4. Goleman D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. New York : Bantam, 2006. 384 p.

УДК 316.346.32-053.9 : 159.922.6

Галина Гірняк

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Західноукраїнський національний університет

Віталій Олійник

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта, Західноукраїнський національний університет

СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОДИНОКИХ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Зростаюча кількість людей похилого віку в сучасному соціумі вимагає детального аналізу різноманітних аспектів, пов'язаних з їхнім соціальним становищем, роллю в громаді та родині, медико-соціальною реабілітацією, обслуговуванням, піклуванням та соціальною підтримкою. Для повного розуміння старшого покоління як соціально вразливої групи необхідно врахувати специфічні особливості їхнього життя, що визначаються змінами соціального статусу та процесом старіння.

Ставлення до життя осіб старшого віку тісно пов'язане з кількома основними чинниками, серед яких виокремлюються соціальні зв'язки, фінансова незалежність та стан здоров'я [4]. Люди похилого віку часто змушені обмежувати свої соціальні зв'язки, «відходити від влади», передаючи свою роль і соціальний статус молодшим. Вихід на пенсію, який часто асоціюється з початком старіння, супроводжується зменшенням доходів, що спричиняє погіршення матеріального становища, скорочення соціальних зв'язків та погіршення здоров'я. Це може викликати у людини негативні емоції, такі як песимізм, тривога, страх і напругу в стосунках із оточенням, що інколи описується як «псування характеру».

У даному контексті однією з найгостріших проблем, з якими стикаються люди похилого віку, є самотність. У багатьох випадках вони залишаються наодинці зі своїми труднощами, адже з боку суспільства часто бракує належної уваги та підтримки, а близьке оточення обмежене у можливостях постійної допомоги. Відчуття ізоляції та соціального відчуження негативно впливає на